

AARDRYKSKUNDE: VRAESTEL I

Tyd: 3 uur

300 punte

LEES ASSEBLIEF DIE VOLGENDE INSTRUKSIES NOUKEURIG DEUR

1. Hierdie vraestel bestaan uit 20 bladsye en 'n Kleurinsetsel van 1 bladsy (i). Haal die Kleurinsetsel uit die middel van die vraestel uit. Maak asseblief seker dat jou vraestel volledig is.
 2. Lees die vrae noukeurig deur.
 3. **AL DRIE VRAE IS VERPLIGTEND.**
 4. Krediet word gegee vir:
 - Interpretasie en verduideliking; en
 - Bewys van jou persoonlike waarnemings waar dit van toepassing is op die vraag.
 5. Jy word aangemoedig om sketskaarte, diagramme en ander verklarende tekeninge te gebruik om jou antwoorde, waar van toepassing, te ondersteun.
 6. Nommer jou antwoorde presies soos wat die vrae genummer is.
 7. Dit is in jou eie belang om leesbaar te skryf en jou werk netjies aan te bied.
 8. Op bladsy 2 is daar 'n WOORDELYS van woorde wat verduidelik wat die woorde in **vetdruk** beteken wat in die vrae gebruik word.
 9. Kandidate moet let op die puntetoekenning. Tensy dit anders aangedui word, word twee punte vir elke geldige antwoord toegeken. Dit beteken dat 'n vraag wat vier punte tel, twee feite vereis.
-

WOORDELYS

WOORD	BETEKENIS
Berei voor	Om saam te stel.
Bereken	Om iets uit te werk deur van 'n wiskundige metode gebruik te maak.
Beskryf	Om die hoofeienskappe van iets te gee; om 'n verklaring te gee. (Neem kennis: 'n Diagram of skets kan deel uitmaak van die beskrywing.)
Bespreek	Om deur middel van 'n argument die verskillende aspekte van 'n stelling te ondersoek.
Breinkaart	'n Reeks teksblokkies en pyltjies wat gebruik word om inligting op 'n visuele manier te organiseer. Dit wys die verhoudings tussen die dele van die geheel.
Detail (gee)	Om te lys; om inligting oor iets te gee.
Gee	Om te gee.
Identifiseer	Om details of eienskappe van iets te gee; te noem.
Kies	Om te kies; om op die korrekte antwoord te besluit uit 'n lys van verskeie moontlikhede.
Lewer kommentaar (op)	Om jou opinie te gee of om 'n stelling oor iets te maak; om in die algemeen oor iets te skryf.
Noem	Om iets te stel; te gee; te meld.
Omskryf	'n Algemene beskrywing of plan wat die hoofeienskappe van iets wys.
Ondersoek	Om deeglik na te kyk.
Pas	Om die presiese pasmaat van die ander te vind.
Skat	Om 'n benaderde berekening of oordeel te vel oor die waarde, nommer, aantal of reikwydte van iets.
Skryf	Maak 'n nota van, of lys.
Stel saam	Om iets saam te stel; om op te trek.
Stel voor	Om 'n idee voor te stel of aan te beveel.
Teken	Om te wys deur middel van 'n skets.
Uitbrei (op)	Om details te gee oor iets.
Verduidelik	Om duidelik of eenvoudig te maak. Om seker te maak dat die leser verstaan wat gesê word.
Vergelyk	Om die ooreenkomste of verskille tussen twee dinge uit te wys.
Verklaar	Om te staaf en redes vir iets te gee deur 'n kort verduideliking.
Voorspel	Om te sê wat na verwagting kan gebeur; om te voorspel; om vooruit te sê.

AFDELING A GEOGRAFIESE KWESSIES**VRAAG 1 VOEDSELSEKURITEIT AS 'N GEOGRAFIESE KWESSIE**

Van al die provinsies in Suid-Afrika, het die provinsie van Limpopo die hoogste vlak van armoede met 78,9% van die bevolking wat onder die nasionale broodlyn leef. In 2011, was 74,4% van die plaaslike wonings te vinde in stam- of tradisionele gebiede in vergelyking met die nasionale gemiddeld van 27,1%. Omdat veral jong volwasse mans (20–40 jaar) na nabygeleë dorpe toe trek, is landelike ontvolking 'n kwessie in hierdie area.

[Bron aangepas vanuit: Wikipedia, 2017]

VOEDSELSEKURITEIT IS 'N LANDELIKE KWESSIE

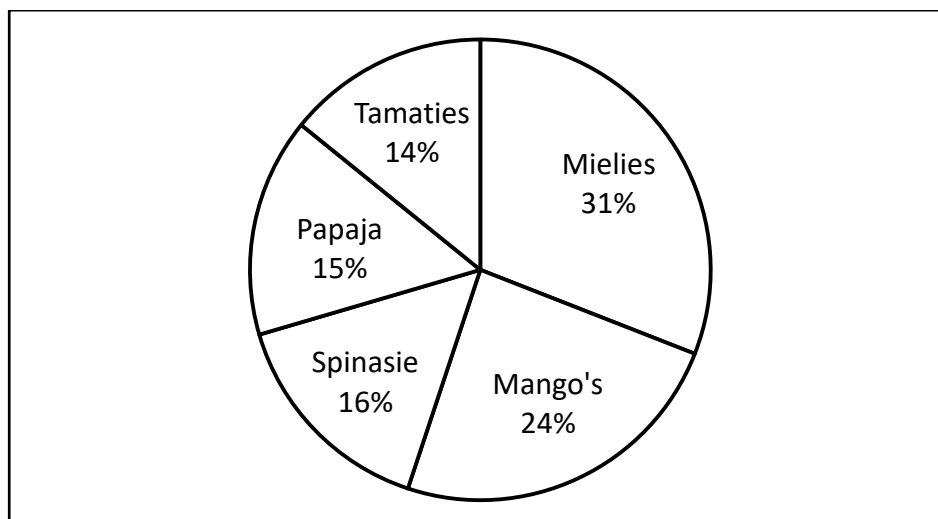
Bestudeer Tabel 1 hieronder wat die data vir voedselsekuriteit vir 599 landelike huishoudings dwarsoor die provinsie van Limpopo weergee. Bestudeer ook Figuur 1 wat die gewasse wat met bestaansboerdery in Limpopo verbou word, wys.

Tabel 1: Statistieke vir voedselsekuriteit van die Limpopoprovinsie, 2015

Distrik	Munisipaliteit	Voedselsekerheid (%)	Ernstige voedselonsekerheid (%)
Capricorn	Blouberg	9,1	62,1
	Molemole	13,5	59,6
Mopani	Giyani	8,2	62,3
	Maruleng	6,7	65,0
Sekhukhune	Fetakgomo	29,3	25,9
	Tubatse	18,6	32,2
Vhembe	Mutale	13,3	41,7
	Thulamela	20,7	50,0
Waterberg	Mookgopong	10,3	67,2
	Mogalakwena	18,6	64,4
Totale		14,8	53,1

[Bron: De Cock, N., D'Haese, M., Vink, N. et al. Food Sec. (2015) 5: 269.]

Figuur 1: Gewasse wat met bestaansboerdery verbou word in die provinsie van Limpopo

[Bron: De Cock, N., D'Haese, M., Vink, N. et al. Food Sec. (2015) 5: 269]

1.1 Landelike Nedersettingskwessies

Pas die konsepte in Kolom A by die korrekte stelling in Kolom B. Skryf SLEGS die nommer en die korrekte letter, bv. 1.1.1 – A.

Kolom A		Kolom B	
1.1.1	Informele sektor	A	Billike verspreiding en eienaarskap van grond deur 'n verandering in beleid van grondbesit
1.1.2	Grondhervorming	B	'n Deel van die ekonomie wat nie belasting betaal of op enige manier deur die regering gemonitor word nie
1.1.3	Verstedeliking	C	Verbouing van voedsel en aanhou van vee om die familie te kan voed
1.1.4	Voedselsekuriteit	D	'n Toename in die proporsie van mense wat in dorpe en stede bly
1.1.5	Bestaansboer	E	Grond wat met geweld van mense gedurende die apartheidsera weggeneem was
		F	Die beweging van mense van die stedelike na landelike gebiede
		G	Die impak van landelike ontvolking op 'n nedersetting
		H	Om seker te maak dat daar gereelde toegang tot en voorsiening van voedsel na 'n streek is

(10)

1.2 Bestudeer Tabel 1 en Figuur 1 op bladsy 3. Beantwoord die vrae wat volg.

1.2.1 **Noem** die stapelvoedsel gewas van die landelike gemeenskappe wat in Limpopo bly. (2)

1.2.2 (a) Watter van Limpopo se distrikte het die grootste voedselsekuriteit? (2)

(b) **Stel** TWEE moontlike faktore **voor** wat dalk kon bygedra het tot die voedselsekerheid van hierdie distrik (1.2.2 (a)). (4)

1.2.3 Watter distrik het die grootste probleem met voedselonsekerheid? (2)

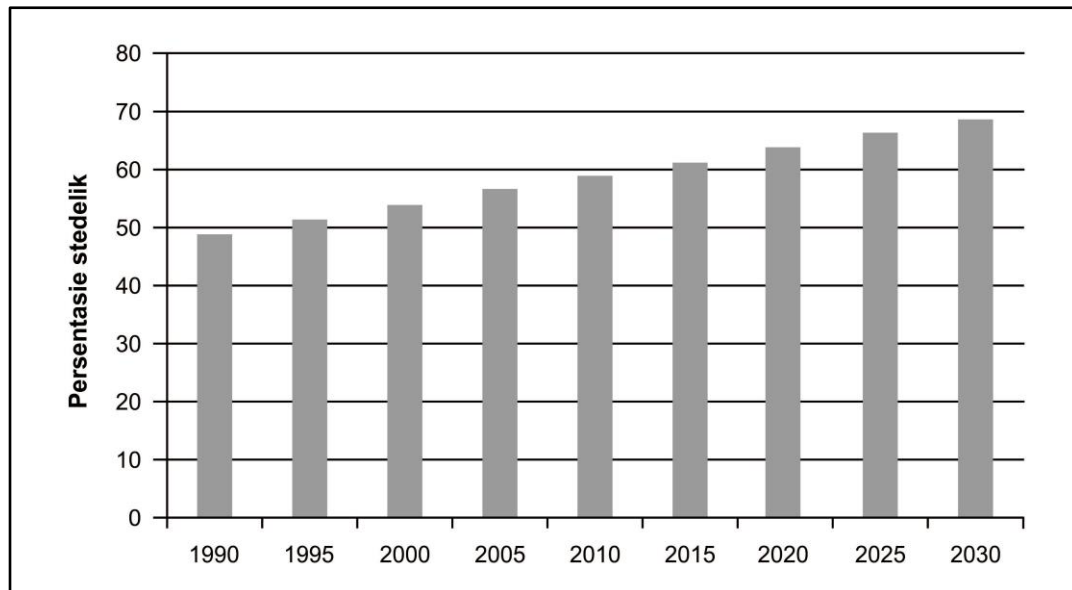
1.3 Voedselsekuriteit as 'n Stedelike Kwessie

Lees die inligting in die Feitelêer hieronder en bestudeer Figuur 2 en Figuur 3 op bladsy 5 deeglik, voordat jy die vrae hieronder beantwoord.

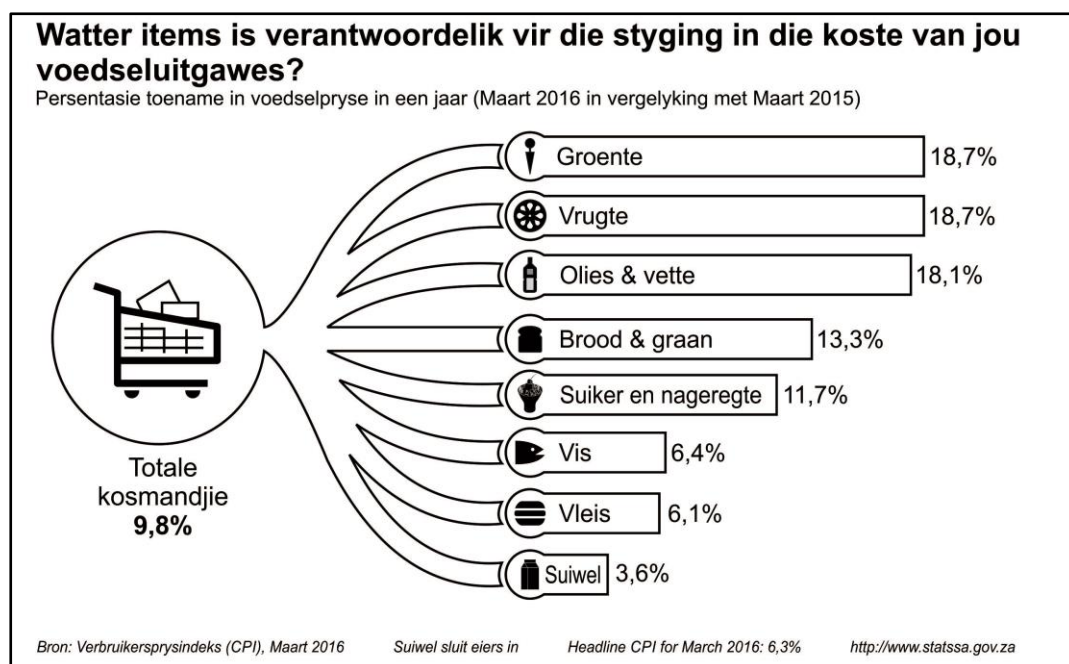
FEITELÊER – VOEDSELSEKURITEIT AS 'N STEDELIKE KWESSIE

Meer as 60% van Suid-Afrika se bevolking lewe in stede. In die verlede is voedseltekorte altyd met landelike gemeenskappe geassosieer, maar dit is nie meer die geval nie. As gevolg van die volgehoue verstedeliking, het die fokus van armoede geskuif van die landelike na die stedelike gebiede in die streek. Verder word daar veronderstel dat met die onlangse styging in voedselpryse en die ekonomiese afname, arm stedelike huishoudings voedseltekorte ondervind.

[Bron aangepas vanaf: Frayne, B., Battersby-Lennard, J., Fincham, R. & Haysom, G. (2009)]

Figuur 2: Persentasie stedelike bevolking in suidelike Afrika*(Nota: Voorspelling vir 2020–2030)*

[Bron: UN World Urbanisation Prospects]

Figuur 3: Toename in voedselpriyse in Suid-Afrika (Maart 2015–Maart 2016)

[Bron: Verbruikersprysindeks, Maart 2016]

Bestudeer Figuur 2 en 3 hierbo. Beantwoord die vrae wat volg.

1.3.1 Verwys na Figuur 2 hierbo.

- (a) **Beskryf** die tendens wat in Figuur 2 geïllustreer word. (2)
- (b) **Verklaar** die tendens wat in Figuur 2 geïllustreer word. **Gee TWEE** redes vir jou antwoord. (4)

1.3.2 Volgens die Feitelêer (bladsy 4) verskuif armoede van die landelike na die stedelike gebiede in suidelike Afrika. **Stel TWEE redes voor** waarom armoede al hoe meer 'n stedelike nedersettingskwessie word. (4)

1.3.3 Verwys na Figuur 3 op bladsy 5.

(a) Bepaal die gemiddelde persentasie waarmee die "voedselmandjie" se pryse in 'n enkele jaar gestyg het. (2)

(b) Watter voedselprodukte se pryse het die meeste gestyg gedurende die periode 2015–2016? (4)

1.3.4 Gebruik jou kennis van Suid-Afrika se ekonomie en landbou en **bespreek** DRIE faktore wat daartoe gelei het dat voedselpryse in die afgelope paar jaar gestyg het. (6)

1.3.5 **Identifiseer** en **verduidelik** DRIE faktore wat heel waarskynlik stedelike voedselsekuriteit in die toekoms sal beïnvloed. (6)

1.4 Volhoubare Stedelike Nedersettings en Stedelike Klimate

Lees die artikel hieronder wat geneem is uit 'n koerant en bestudeer Foto 1 (bladsy 7) deeglik voordat jy die vrae wat volg beantwoord.

HIDROPONIESE DAKTUIN BOERDERYE GEE JO'BURG 'N HUPSTOOT

- Johannesburg is een van vele stede in die wêreld wat nou na binnestedelike boerdery kyk om die probleme van hoë werkloosheid en voedselonsekerheid aan te spreek en in hierdie proses word die **buurte hernu**.
- Die **daktuin** in Kotzestraat bestaan uit twee dosyn metaaltonnels, bedek met skadunet, wat effens hoër as die betondak gelig is (sien Foto 1, bladsy 7).
- In die tuin word **hidroponiese tegnologie** gebruik – die gewasse word verbou sonder grond in spesiale wateroplossings. Tot 90% van die water wat in die daktuin gebruik word, word herwin. Groente wat verbou word met hidroponiese tegnologie groei vinniger as gewasse in grond.
- 'n Area van een vierkante meter kan tussen 4 en 9 kg spinasie per oes lewer. Die prys van spinasie is gemiddeld tussen R35 en R40 per kilogram.
- Een van die vroue wat betrokke is by die Kotze-koöperatief sê dat stedelike boerdery haar in staat gestel het om entrepreneursvaardighede aan te leer en dit het haar die geleentheid gegee om 'n ordentlike lewe te lei ten spyte van haar gebrek aan formele opleiding.

[Bron aangepas vanaf : *Mail & Guardian*, Oktober 21–27 2016]

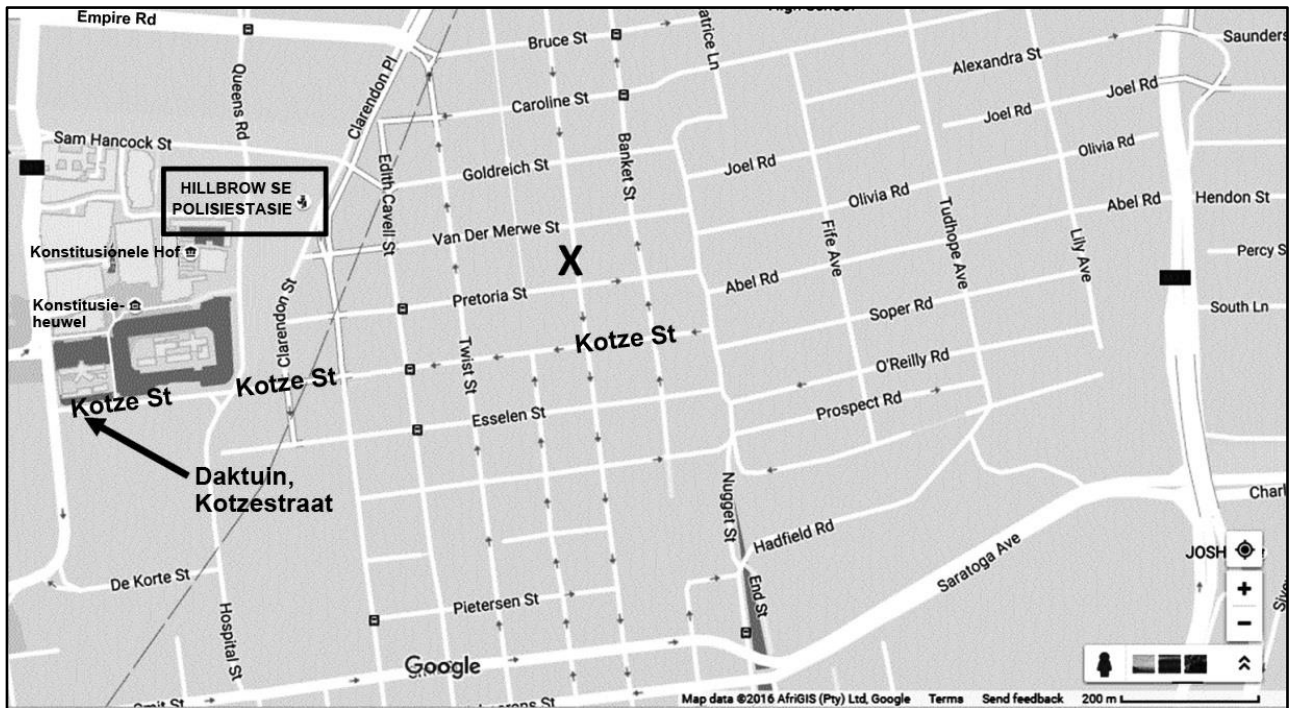
Foto 1: Stedelike daktuine, Kotzestraat, Johannesburg SSK, Gauteng[Fotograaf: Oupa Nkosi, *Mail & Guardian*, Oktober 2016]

- 1.4.1 (a) Wat is 'n stedelike daktuin? (2)
- (b) Waarom word stedelike dakke gesien as geskikte plekke vir stedelike daktuine? **Gee** TWEE redes. (4)
- (c) Waarom is hidroponiese tegnologie 'n meer effektiewe manier om gewasse in stedelike gebiede te verbou? (4)
- (d) Op watter maniere kan daktuine gesien word as 'n nuttige stedelike vernuwings- (hernuwings-) strategie? (4)
- 1.4.2 Kotzestraat (*waarna verwys word in die artikel uit die koerant op bladsy 6 en Foto 1 hierbo*) is in die SSK van Johannesburg geleë. Die temperature gedurende die dag kan tot 5 °C warmer wees as in die landelike-stedelike randgebied wat aan die buitewyke van Johannesburg geleë is.
- Teken** 'n goed-benoemde diagram met kort aantekeninge om die hoër temperature in die SSK van Johannesburg te **verklaar**. (6)
- 1.4.3 **Stel voor** hoe daktuine soos die Kotzestraat daktuin (Foto 1) 'n rol kan speel om die stedelike hitte-eiland-effek te verminder. (4)

1.5 Geografiese Vaardighede en Tegnieke en Stedelike Struktuur en Patrone

Die ligging van die daktuinprojek (Kotzestraat), wat in die vorige vraag (1.4) genoem is, word hieronder in Figuur 4 aangedui.

Figuur 4: Google Kaart wat die SSK-gebied van Johannesburg, Gauteng aandui. Neem kennis van die ligging van die daktuin in Kotzestraat wat deur die pyltjie aangedui word.

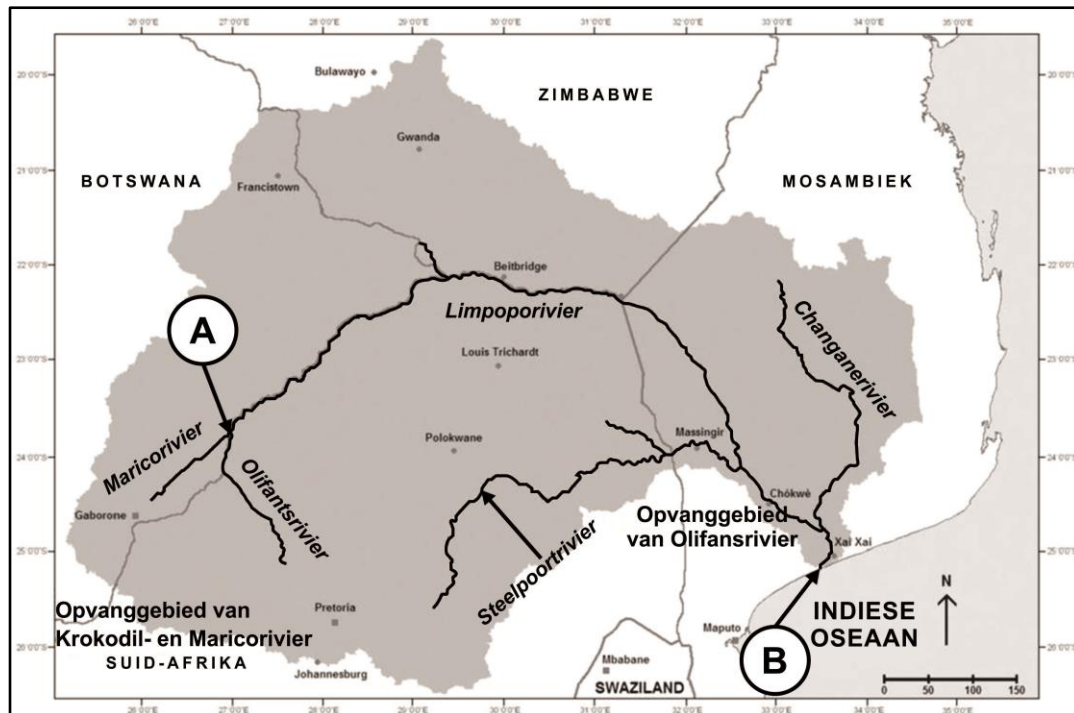

[Bron: Google Maps]

- 1.5.1 **Noem** die oorheersende straatpatroon wat by X op Figuur 4 te siene is. (2)
- 1.5.2 Vind Kotzestraat. Is hierdie 'n eenrigtingstraat? Gebruik bewyse op die kaart om jou antwoord te **verduidelik**. (4)
- 1.5.3 **Beskryf** EEN voordeel en EEN nadeel vir motoriste wanneer hulle die tipiese straatpatroon in die SSK en die stelsel van eenrigtingstrate, soos gesien kan word in Figuur 4, teëkom. (4)
- 1.5.4 Veronderstel dat Figuur 4 'n interaktiewe GIS-kaart is. Watter attribuutdata sou tipies gegee word indien jy op Hillbrow se Polisiestasie sou klik? **Gee** TWEE moontlike voorbeelde. (4)
- 1.5.5 **Noem** TWEE GIS-datalae wat jy op die kaart in Figuur 4 kan sien. (4)

1.6 Dreineerstelsels in Suid-Afrika

Figuur 5: Limpoporivier dreineerbekken, Limpopoprovinsie

[Bron: Water (2011), aanlyn beskikbaar: <<http://www.mdpi.com/2073-4441/3/3/737/htm>>]

Gee die korrekte term vir elk van die stellings hieronder. Verwys na Figuur 5 hierbo om jou te help.

- 1.6.1 Die punt waar een riviernetwerk by 'n ander aansluit, soos gesien kan word by A, staan bekend as ... (2)
- 1.6.2 Die punt waar die Limpoporivier by B in die Indiese Oseaan inloop, is die ... (2)
- 1.6.3 **Noem** TWEE sytakke van die Limpoporivier. (4)
- 1.6.4 Figuur 5 is 'n vereenvoudigde kaart van die Limpoporivier dreineerbekken. Gebaseer op die inligting in Figuur 5, **bereken** die finale stroomorde vir die Limpoporivier by punt B. (2)

100 punte

AFDELING B KLIMAAT EN WEER EN GEOMORFOLOGIE**VRAAG 2 MIDDELBREEDTESIKLONE, VALLEIKLIMATE, SUBTROPIESE ANTISIKLONE EN VERWANTE WEERSTOESTANDE, TROPIESE SIKLOON FANTALA, DREINEERSTELSELS, FLUVIALE KENMERKE EN PROSESSE EN BEHEER VAN DREINEERBEKKEN****2.1 Middelbreedtesiklone en Valleiklimate****Veelvoudige keuse**

Kies die mees korrekte opsie uit dié wat hieronder gelys word. Skryf slegs die nommer en die korrekte letter neer, bv. 2.1.1–A.

2.1.1 Die laag warm lug wat in die middel van 'n vallei is met koue lug daaronder, is die ...

- A doupunt temperatuur.
- B termiese gordel.
- C hitte-eiland.
- D rypholte.

(2)

2.1.2 Die koel wind wat snags en in die vroeë oggend teen die kante van die vallei afwaai, is 'n ...

- A anabatiese wind.
- B radiasie wind.
- C bergwind.
- D katabatiese wind.

(2)

2.1.3 Kies die stelling wat 'n middelbreedtesikloon akkuraat beskryf.

- A Bewegende laagdrukstelsel wat uit beide 'n koue en warm front bestaan en wat die weer in die suidelike Kaap in die winter beïnvloed.
- B Vorm suidwes van Suid-Afrika en beweeg van oos na wes in die wintermaande.
- C Bewegende laagdrukstelsel wat deur winde in die bolugstraalstroom aangedryf word en wat die hele Suid-Afrika dwarsdeur die jaar beïnvloed.
- D 'n Laagdrukstelsel, ook bekend as 'n afsnylaag, wat bestaan uit 'n poolfront en 'n warm front en wat sneeu, reën en sterk winde na die Wes-Kaap gedurende die winter bring.

(2)

2.1.4 'n ... vorm wanneer 'n koue front 'n warm front op die oppervlakte inhaal en daar 'n temperatuurverskil tussen die aankomende en terugtrekkende koue lugmassas is.

- A bolugstroom
- B familie van siklone
- C poolfront
- D okklusie

(2)

2.2 Weerstoestande in Suid-Afrika

Die volgende hoofopskrifte was vir die Suid-Afrikaanse Weerdiens vir Junie–Augustus 2016 voorberei.

1. Die Kaap kan Donderdag nog meer koue en winderige toestande te wagte wees

2. Ysige temperature in Jo'burg: stad is ysig en droog

3. Oorstromings beïnvloed duisende in Kaapstad

4. Bergwinde vererger brande in Pietermaritzburg, KZN

5. Suidelike dele van die land moet koue front te wagte wees

[Bron: Suid-Afrikaanse Weerdiens]

- 2.2.1 **Noem** die weerstelsel wat gewoonlik met Hoofopskrifte 1, 3 en 5 geassosieer word. (2)
- 2.2.2 Verwys na Hoofopskrif 2. Gebruik 'n goed-benoemde diagram en **verklaar** die "ysige en droë" toestande wat algemeen in Johannesburg / Gauteng gedurende die wintermaande voorkom. (8)
- 2.2.3 Verwys na Hoofopskrif 4.
- (a) Wat is 'n bergwind? (2)
- (b) **Bespreek** die moontlike impak van bergwinde op menslike aktiwiteite in Pietermaritzburg en die omliggende gebiede. (4)
- 2.2.4 **Teken** EEN sinoptiese skets weerkaart om die toestande in Suid-Afrika te illustreer wat al die hoofopskrifte wat hierbo genoem is, verteenwoordig. Jy moet jou sinoptiese skets weerkaart goed benoem. Maak seker dat jy lugdruklesings op die kaart aanteken waar nodig. Jy mag dalk ten minste EEN weerstasiemodel op jou sketskaart wil insluit. (10)

2.3 Tropiese Sikloon Fantala

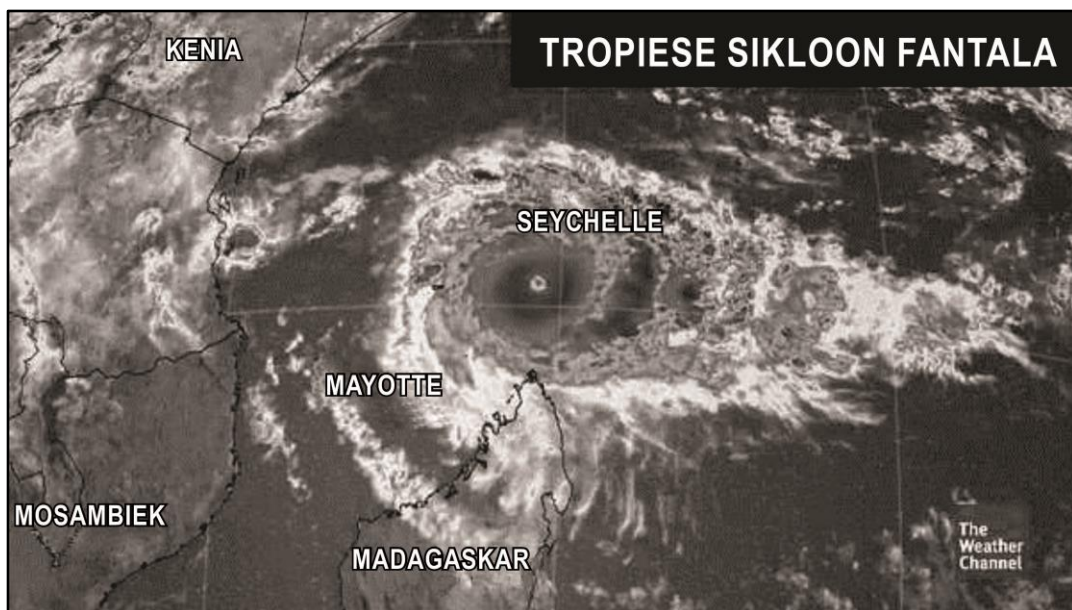
Lees die Feitelêer en bestudeer Figuur 6 hieronder wat 'n satellietbeeld van Tropiese Sikloon Fantala (21 April 2016) is.

FEITELÊER – TROPIESE SIKLOON FANTALA

- In die 2015–16 Suidwestelike Indiese Oseaan sikloonseisoen het daar effens minder tropiese siklone gevorm as gewoonlik.
- Die jaarlikse sikloonseisoen het op 15 November 2015 begin met die eerste storm wat Annabelle genoem is.
- Die finale en sterkste storm, Fantala, het op 24 April 2016 ontbind, alhoewel die seisoen op 30 April geëindig het, met die uitsondering van Mauritius en die Seychelle waar dit op 15 Mei geëindig het. Die seisoen se aktiwiteit is beïnvloed deur die heersende El Niño-gebeurtenis.
- Meeste stelsels van die seisoen het swak gebly en daar was net drie siklone wat versterk het tot ten minste tropiese sikloon intensiteit. Die seisoen het egter die baie intense Tropiese Sikloon Fantala ingesluit, wat die sterkste sikloon op rekord in hierdie streek geword het, met 'n volgehoue windspoed van tot 250 km / h.

[Bron aangepas vanaf: Wikipedia.com]

Figuur 6: Tropiese Sikloon Fantala

[Bron: The Weather Channel]

Berei 'n verslag voor vir die Tropiese Sikloon Monitoring Navorsingstasie vir die Suidwestelike Indiese Oseaan waarin jy **detail** asook **verklarings** vir die volgende gee:

- Toestande in die Indiese Oseaan en atmosferiese toestande wat nodig is vir die vorming van 'n tropiese sikloon soos Fantala.
- Die volwasse stadium van 'n tropiese sikloon.
- Nodige strategieë wat die eilande in die suidwestelike Indiese Oseaan in gereedheid behoort te bring, om voor te berei vir die uitwerking van tropiese siklone en dit te bestuur.

Jy kan van diagramme gebruik maak om jou verslag te ondersteun waar toepaslik. Verwys na die verslagrubriek hieronder om jou met jou antwoord te help.

Kriteria	
Skryfvaardighede Gebruik 'n kort inleiding en slot. Logiese bespreking en gebruik van onderopskrifte.	5
Inhoudskennis Korrekte gebruik van geografiese terminologie.	14
Ondersteunende bewyse – ontleding en begrip Verwysing na gevallestudie-materiaal / feitelêer / bronomateriaal voorsien. Indien toepaslik, moet verwysing gemaak word na bekende of plaaslike voorbeelde.	5

(24)

2.4 Dreineerstelsels in Suid-Afrika

Skryf die korrekte geografiese term neer vir elk van die onderstaande stellings. **Skryf** jou antwoorde neer in jou Antwoordboek langs die nommer van die vraag, bv. 2.4.1 – Grondwater.

- 2.4.1 Die boonste vlak van grondwater, aangedui deur die sone van versadigde gesteente. (2)
- 2.4.2 Grondwater wat in die rivier insyfer. (2)
- 2.4.3 'n Tipe rivier wat net na swaar reënval vloei. Hierdie riviere word nie van ondergrondse water voorsien nie. (2)
- 2.4.4 Onderliggende stollingsgesteentes met nate en krake veroorsaak hierdie tipe dreineerpatroon. (2)
- 2.4.5 Hoeveelheid water wat op 'n gegewe tyd verby 'n punt in 'n rivierkanaal vloei word na verwys as die ... (2)

2.5 Fluviale Kenmerke

Figuur 7: Die Kliprivier naby Ladysmith, KwaZulu-Natal provinsie uit die lug gesien

[Fotograaf: Richard du Toit, Getty Images]

- 2.5.1 **Identifiseer** die fluviale kenmerk by A op Figuur 7. (2)
- 2.5.2 Gebruik 'n reeks sketse en kort notas om die ontwikkeling van hierdie fluviale kenmerk (A) te **verklaar**. (6)
- 2.5.3 Watter landvorm (kenmerk) sal agterbly wanneer die water in die kenmerk A heeltemal opdroog? (2)
- 2.5.4 **Gee** die korrekte naam vir die wye, plat gebied wat deur B (Figuur 7) aangedui word. (2)
- 2.5.5 Die gebied by B word baie keer deur boere gebruik vir landbougrond. **Stel voor** waarom dit so is; **gee** TWEE redes. (4)
- 2.5.6 **Identifiseer** TWEE uitdagings waarvoor boere te staan sou kom indien hulle hulle gewasse in gebied B plant. (4)

2.6 Fluviale Prosesse, Bestuur van Opvang en Rivier

Die Groot-Keirivier is 'n rivier in die Oos-Kaap. Dit word gevorm deur die samevloeiing van die Swart-Kei- en Wit-Keiriviere. Dit is 320 km lank en mond uit in die estuarium van die Groot-Keirivier waar die rivier in die Indiese Oseaan invloei, met die klein dorpie, Kei Mouth, op die westelike bank. Die Groot-Keirivier Brug (sien Foto 2 op bladsy 15) wat deel uitmaak van die N2 hoofweg en is 73 km van die dorpie, Kei Mouth, af geleë.

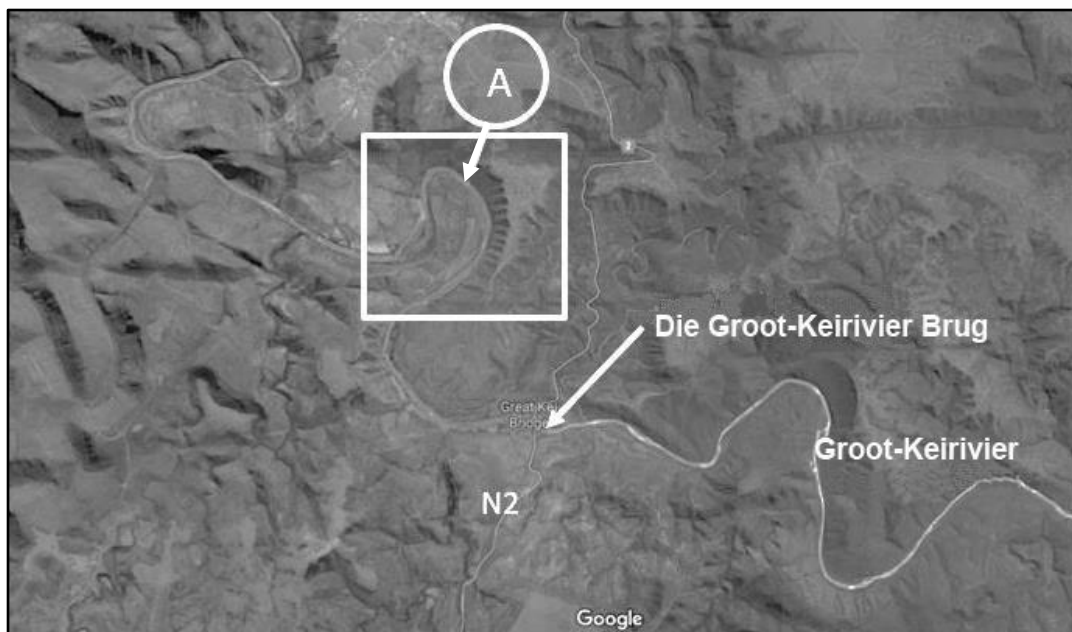
[Bron: DWAF, 2010]

Foto 2: Foto van die Groot-Keirivier brug wat 'n deel uitmaak van die N2 hoofweg

[Fotograaf: William Martinson]

Figuur 8: Google Earth beeld van die Groot-Keirivier en die brug soos gesien kan word in Foto 2

[Bron: Google Earth]

- 2.6.1 Bestudeer Foto 2 en Figuur 8 (beide is op bladsy 15). **Kies** die beste beskrywing van hierdie gedeelte van die Groot-Keirivier gebaseer op jou analise van hierdie beelde soos aangedui.
- (a) Turbulent en nie-standhoudend, of
- (b) Laminêr en kronkelend. (2)
- 2.6.2 **Identifiseer** die loop van die Groot-Keirivier by die Groot-Keirivier Brug. **Gee** TWEE bewyse om jou antwoord te staaf. (4)
- 2.6.3 Verwys na Figuur 8 (bladsy 15). Die letter A wys na 'n voorbeeld van 'n 'afglydingsmeander', wat 'n tipe van ingesnyde meander is. **Gee** EEN tipiese eienskap van 'n ingesnyde meander. (2)
- 2.6.4 Verwys na Foto 2 (bladsy 15). **Gee** TWEE maniere wat die siviele ingenieurs gebruik het om die Groot-Keirivier Brug oor die N2 te bou sodat dit uiterste vloedwaters sou kon weerstaan. (4)

100 punte

AFDELING C LANDELIKE EN STEDELIKE NEDERSETTING EN EKONOMIESE GEOGRAFIE VAN SUID-AFRIKA

VRAAG 3

3.1 Landelike Nedersettings

Bestudeer Foto 3 (bladsy (i) van die Kleurinsetsel) van 'n landelike nedersetting naby Ingwavuma, in noordelike KwaZulu-Natal.

3.1.1 Drie stellings is oor hierdie landelike nedersetting gemaak. Verwys na Foto 3 en **verduidelik** die betekenis van elk van hierdie stellings. Gee aandag aan die onderstreepte woord(e).

- (a) Die nedersetting in Foto 3 is 'n goeie standplaas vir verdediging. (2)
- (b) Die nedersettingsvorm is liniêr. (2)
- (c) Bestaansboerdery word in hierdie gebied beoefen. (2)

3.1.2 **Beskryf** die fotografiese bewyse wat voorstel dat landelike ekonomiese ontwikkeling in hierdie area beperk mag wees as gevolg van kwessies rakende maatskaplike geregtigheid. Verwys spesifiek na:

- vervoer
- water
- elektrisiteit
- gesondheidsorg (8)

3.2 Verwys na Figuur 9, 'n advertensie wat George, Wes-Kaap bevorder.

Figuur 9: George, die stad vir alle redes

George is knus aan die voet van die Outeniekwaberge geleë, in die middel van die "Tuinroete" in die Kaapse Floraryk en dit is strategies op die N2 tussen Kaapstad en Port Elizabeth.

George word gesien as die besigheidskern van die Suid-Kaapse streek en is ook dié "gholf bestemming" van Suid-Afrika. 'n Goeie padnetwerk en die lughawe van George verbind die Suid-Kaap en die hinterland van die Klein Karoo met die grootste sentra van Suid-Afrika

Die Klein Karoo se bes bewaarde geheim, Uniondale, is op die R62 geleë en, verrassend genoeg, te vinde in 'n groen vallei wat omring word deur heuwels. Die dorp is 'n gewilde bestemming vir fietsryers asook vir avontuur-toeriste.

Die Mediterreense klimaat van die streek maak die deelname aan buitemuurse aktiwiteite dwarsdeur die jaar moontlik.

Bevolking (2011): George – 157 394 Uniondale – 4 525

[Bron:<www.georgetourism.org.za>]

3.2.1 **Kies** die korrekte onderstreepte woord om die stelling korrek te maak. Skryf slegs die nommer van die vraag en die korrekte woord neer. Bv. 3.2.1 (a) konurbasie

(a) Die stedelike nedersetting van George is 'n konurbasie / sentrale plek / megalopolis. (2)

(b) Die gebied rondom George kry meestal konveksionele / tropiese / winter reënval. (2)

(c) Die hoof ekonomiese aktiwiteite te vinde in George val binne die primêre / sekondêre / tersiêre sektor. (2)

3.2.2 **Beskryf** hoe die ligging van George die groei van die nedersetting bevorder het. (4)

3.2.3 Teken die tabel oor en voltooi dit om George en Uniondale te **vergelyk**.

Faktore	George	Uniondale
Bevolking		
Hooffunksie(s)		

(8)

3.3 Verwys na Foto 4 (bladsy (i) van die Kleurinsetsel), wat die kommersiële funksies van die verwyderde besigheidsdistrik (VBD) wys.

3.3.1 In die teksblokkie hieronder is 'n aantal woorde verskaf. Elke woord mag net een keer gebruik word.

formeel	informeel	hoë-orde	groothandel
ongeregistreerd	gerief	voorstedelik	konvergensie-punt

(a) **Kies** TWEE woorde wat die diens wat by funksie X gelewer word, beskryf. (4)

(b) **Kies** TWEE woorde wat die aktiwiteit by Y die beste beskryf. (4)

(c) **Kies** TWEE woorde wat die ligging van die verwyderde besigheidsdistrik (VBD) die beste beskryf. (4)

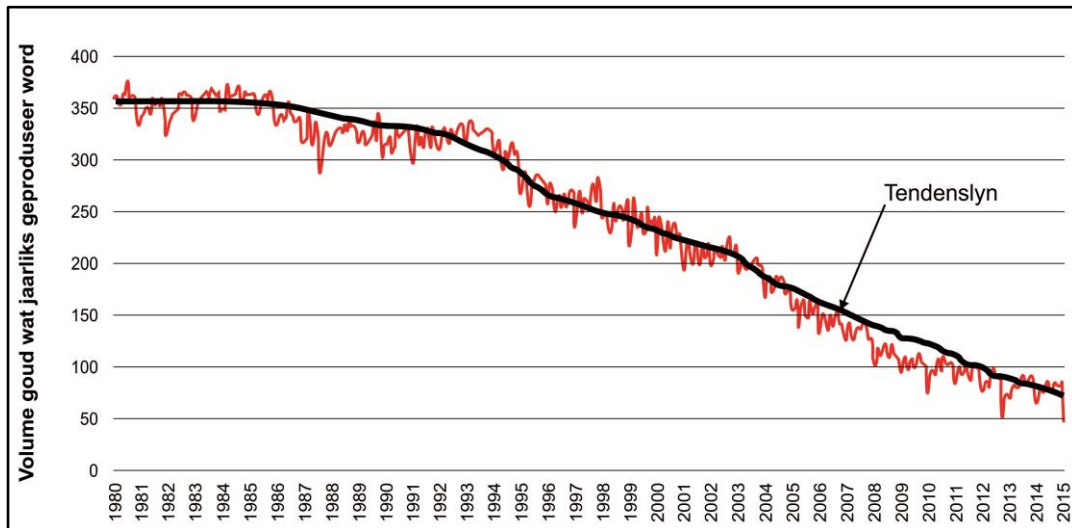
3.3.2 **Lewer kommentaar** op die ligging van funksie X binne die verwyderde besigheidsdistrik. (4)

3.3.3 **Ondersoek** TWEE redes waarom funksie Y langs funksie X geleë is. (4)

3.4 Ontginning van goud in Suid-Afrika

Verwys na Figuur 10 hieronder, wat die jaarlikse goudproduksie vir Suid-Afrika 1980–2015 wys.

Figuur 10: Jaarlikse goudproduksie, 1980–2015

[Bron: <www.statssa.gov.za>]

- 3.4.1 (a) **Beskryf** die tendens wat in Figuur 10 gewys word. (2)
- (b) **Skat** die verandering in produksie vanaf 1980 tot 2015. (2)
- (c) **Stel** TWEE effekte **voor** wat die tendens wat jy in Vraag 3.4.1 (a) beskryf het, op die Suid-Afrikaanse ekonomie sal hê. (4)

3.4.2 **Stel 'n breinkaart** saam waarin jy **uitbrei** op goud se bydrae tot die ekonomie van Suid-Afrika. Die volgende aspekte moet aangespreek word:

- infrastruktuur
- werksverskaffing en inkomste
- ander gunstige faktore, soos verantwoordbaarheid teenoor die omgewing
- faktore wat die ontginning van goud belemmer

Nota: Gebruik 'n hele bladsy vir jou antwoord. (16)

3.5 Port Elizabeth-Uitenhage Vervaardigingsgebied

Verwys na Figuur 11, 'n infografiek op bladsy 20, wat die Port Elizabeth–Uitenhage vervaardigingsgebied wys.

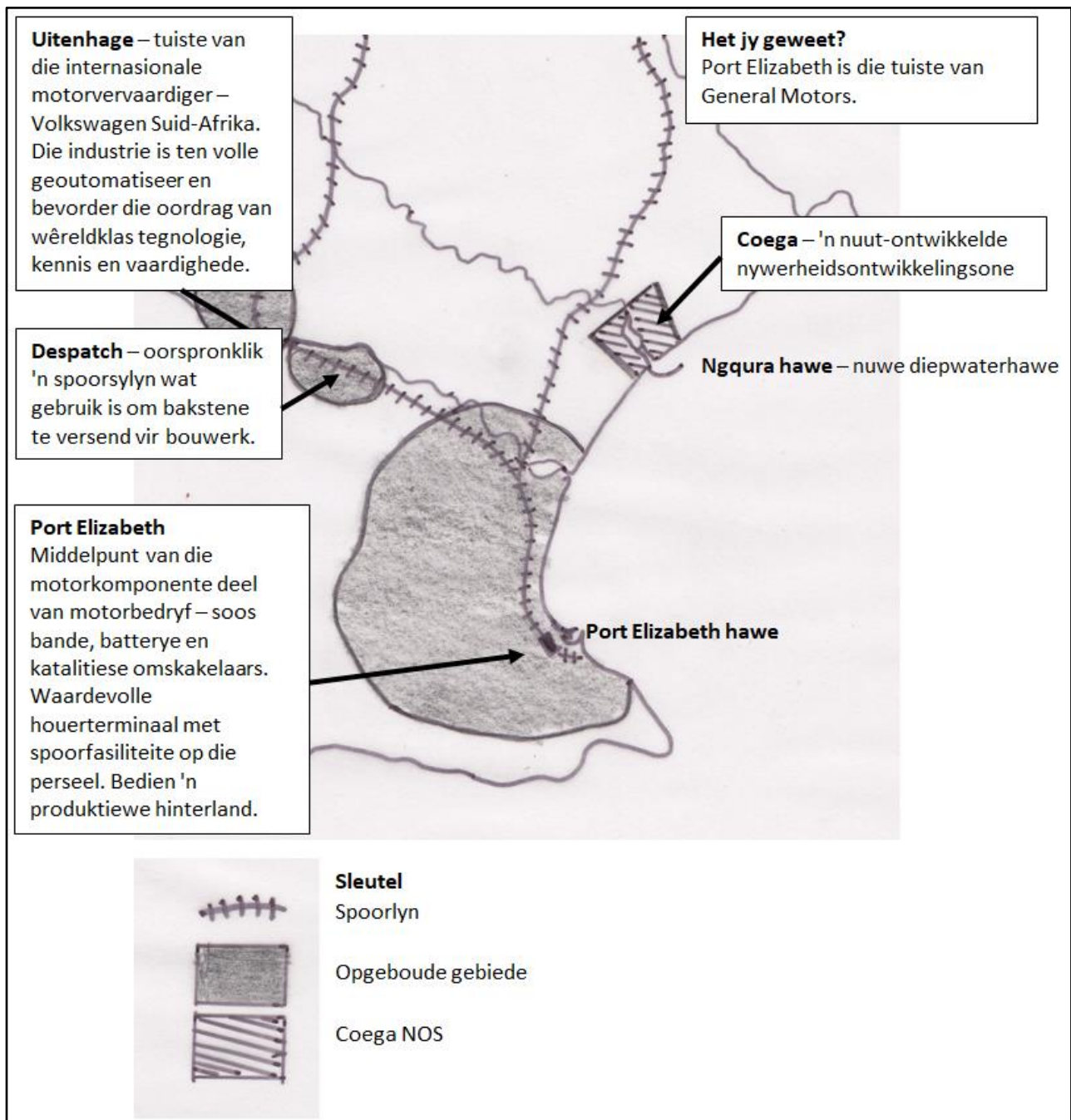
- 3.5.1 Port Elizabeth se hawe is 'n vragverbrekingpunt. **Verduidelik** wat met hierdie term bedoel word. (2)
- 3.5.2 Coega is 'n Nywerheidsontwikkelingsone (NOS). **Omskryf** die hoofdoel van so 'n ontwikkelingsone. (2)

3.5.3 **Omskryf** VIER faktore wat die ontwikkeling van die Port Elizabeth–Uitenhage vervaardigingsgebied bevorder het. (8)

3.5.4 **Verduidelik** hoe die motorvervaardigingsindustrie in die gebied ander verwante ekonomiese aktiwiteite in die streek gestimuleer het. (6)

3.5.5 **Voorspel**, met redes, die ekonomiese toekoms van die Port Elizabeth–Uitenhage vervaardigingsgebied. (6)

Figuur 11: Infografiek van die Port Elizabeth–Uitenhage vervaardigingsgebied

[Bron: Eksaminator]

100 punte

Totaal: 300 punte